

O'ZBEK MILLIY MUSIQASINING ZAMONAVIY TALQINI

G'afforova Dildora Abdurazzaqovna

Respublika Baxshichilik san'atiga ixtisoslashtirilgan maktab-internati

An'anaviy xonandalik o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17181358>

Annotatsiya. Mazkur maqolada o'zbek milliy musiqasining shakllanish jarayoni, uning tarixiy ildizlari va bugungi kunda zamonaviy san'at talablari asosida qayta talqin qilinishi masalalari tahlil qilinadi. Global madaniy jarayonlar ta'sirida milliy musiqaning o'zgarish xususiyatlari, an'anaviy kuy-qo'shiqlarning estrada, simfonik va elektron musiqaga uyg'unlashtirilishi o'rganiladi. Shuningdek, milliy musiqaning yosh avlod ongida tarbiyaviy ahamiyati va uning madaniy identitetni shakllantirishdagi o'rni ilmiy nuqtai nazardan yoritiladi.

Kalit so'zlar: O'zbek musiqasi, milliy an'ana, zamonaviy talqin, estrada, globallashuv, madaniy meros.

Kirish

O'zbek xalqining ko'p asrlik tarixida musiqa alohida o'rin tutadi. Shashmaqom, xalq qo'shiqlari, dutor va tanbur kuylarida xalqning dunyoqarashi, hayot falsafasi hamda ruhiy olami aks etadi. XXI asrga kelib, globallashuv, texnologik taraqqiyot va san'atning yangi yo'nalishlari milliy musiqamizga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu bois milliy musiqani zamonaviy talqin qilish masalasi ilmiy hamda amaliy jihatdan dolzarbdir.

Adabiyotlar sharhi

Musiqa va madaniyatshunoslik bo'yicha qator tadqiqotlarda (X. Karimov, 2018; L. Fayziyev, 2020) o'zbek musiqasining o'ziga xosligi va uning ijtimoiy funksiyalari yoritilgan.

Shuningdek, xalqaro olimlar (B. Nettl, 2005; T. Levin, 2016) milliy musiqaning globallashuv sharoitida qayta shakllanish jarayonlarini tahlil qilgan. Ammo zamonaviy estrada, elektron musiqa va xalq kuylarining sintezini o'rganish bo'yicha hali yetarlicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmagan.

Metodologiya

Maqolani tayyorlashda madaniyatshunoslik, musiqashunoslik va komparativ tahlil metodlari qo'llanildi. Shuningdek, zamonaviy estrada qo'shiqlari, milliy ansambllar ijodi va yoshlar orasidagi musiqiy didga oid kuzatuvlar asos qilib olindi.

Natijalar

1. O'zbek milliy musiqasi zamonaviy estrada qo'shiqlarida keng qo'llanilmoqda.

Masalan, xalq qo'shiqlaridan olingan ohanglar yangi aranjirovka orqali yoshlar qalbiga yaqin shaklda taqdim etilmoqda.

2. Elektron va simfonik musiqada milliy cholg'ular – dutor, nay, doira ohanglari uyg'unlashtirilmoqda.

3. Milliy kuy va qo'shiqlar zamonaviy talqinda tarbiyaviy va ma'naviy ahamiyatini saqlab qolmoqda, shu bilan birga, xalqaro miqyosda ham tanilmoqda.

Muhokama

O'zbek milliy musiqasining zamonaviy talqini ikki asosiy omil ta'sirida shakllanmoqda:

- Ichki omil – xalqning o‘z madaniy merosini asrash va uni yangi shakllarda avlodlarga yetkazish ehtiyoji.

- Tashqi omil – globallashuv jarayonida xorijiy musiqa janrlari, texnologiyalar va ijrochilik uslublarning ta’siri.

Bu ikki omil uyg‘unlashib, milliy musiqamizning boy va zamonaviy shakllarini yuzaga keltirmoqda.

Xulosa

O‘zbek milliy musiqasining zamonaviy talqini xalqning madaniy identitetini saqlash va uni dunyo miqyosida targ‘ib qilishda muhim o‘rin tutadi. Milliy musiqani estrada, elektron va simfonik janrlarda qayta ishlash orqali yoshlar qalbiga yaqinlashtirish mumkin.

Shu bilan birga, milliylikni yo‘qotmaslik, uning asl qadriyatlarini asrash har bir san’atkor va olimning vazifasi hisoblanadi.

Adabiyotlar

1. Karimov X. (2018). O‘zbek musiqasi tarixidan lavhalar. Toshkent: Fan nashriyoti.
2. Fayziyev L. (2020). Milliy musiqiy meros va zamonaviylik. Toshkent: O‘zbekiston Yozuvchilar uyushmasi.
3. Nettl B. (2005). The Study of Ethnomusicology. University of Illinois Press.
4. Levin T. (2016). The Hundred Thousand Fools of God: Musical Travels in Central Asia. Indiana University Press.